

UPPGIFTER FÖR CIRKULÄRDATAASEN

Cirkulärnr: 22:07
Diariernr: 22/00314
Handläggare: Christina Madfors
Ämnesord: Skollagen, registerkontroll, kompetensutveckling, försöksverksamhet med tidsbegränsade anställningar, lagen om införande av skollagen, förlängd övergångsperiod
Avdelning: Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Sektion/Enhet: Arbetsrättssektionen
Datum: 2022-02-25
Mottagare: Kommunstyrelsen
Regionstyrelsen
Medlem i Sobona – Kommunala företagens arbetsgivarorganisation
Arbetsgivarpolitik
Rubrik: Ändringar i registerkontrollen och åtgärder för ökad lärarkompetens m.m. samt förlängd övergångsperiod om undantag för legitimation och behörighet för lärare som bedriver viss undervisning
Bilagor: SFS 2021:452 och SFS 2021:453

Sammanfattning

I cirkuläret sammanfattas ändringar i både skollagen och lagen om införande av skollagen som trätt i kraft under 2021.

Registerutdrag ska inte längre lämnas utan i stället visas upp. Registerkontrollen utvidgas så att den omfattar även gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Vidare förtydligas att skyldigheten för den som är huvudman inom skolväsendet att se till att personal ges möjlighet till kompetensutveckling gäller all den verksamhet som huvudmannen är ansvarig för.

Det inrättas även en försöksverksamhet med tidsbegränsade anställningar av personer som ska undervisa i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och samtidigt genomföra en högskoleutbildning i svenska som andraspråk eller motsvarande utbildning.

Den övergångsperiod under vilken det medges undantag för krav på legitimation och behörighet för lärare som bedriver viss undervisning förlängs till och med den 30 juni 2028.

SLUT UPPGIFTER FÖR CIRKULÄRDATAASEN

CIRKULÄR 22:07

Avdelningen för arbetsgivarpolitik
Christina Madfors

Kommunstyrelsen
Regionstyrelsen
Medlem i Sobona – Kommunala företagens
arbetsgivarorganisation
Arbetsgivarpolitik

Ändringar i registerkontrollen och åtgärder för ökad lärarkompetens m.m. samt förlängd övergångsperiod om undantag för legitimation och behörighet för lärare

Riksdagen har beslutat om nedan beskrivna ändringar i skollagen och i lagen om införande av skollagen. Ändringarna framgår av dels proposition 2020/21:152 *Vissa insatser för ökad lärarkompetens* och dels Utbildningsutskottets betänkande 2020/21:UbU19 med samma rubrik.

Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2021 med vissa övergångsbestämmelser.

Ändringar i skollagen

Nedan lämnas en redogörelse för ändringarna i 2 kap. 21 §, 22 c § och 31-34 §§.

- Anställningstid enligt 2 kap. 21 § som avser försöksverksamheten i 2 kap. 22 c §

Då andelen legitimerade och behöriga lärare i svenska för invandrare (sfi) är låg anses det angeläget att det ges möjligheter till utbildning som innebär att flera lärare i förlängningen blir behöriga. Före den 1 juli 2021 kunde de obehöriga lärarna anställas bara för ett år i taget. Mot den bakgrunden har regeringen ansett att det finns behov att på prov införa en möjlighet att göra undantag från skollagens krav på legitimation och behörighet för personer som bedriver undervisning i sfi och samtidigt deltar i högskoleutbildning i sfi, se vidare nedan. Undantaget innebär att dessa personer ska kunna anställas inom ramen för försöksverksamheten i högst tre år enligt 2 kap. 21 § första stycket 3. Anställningstiden ska kunna förlängas till högst fyra år om det finns särskilda skäl, vilket framgår av samma bestämmelse sista stycket. Sådana skäl kan t.ex. vara att personen i fråga inte har haft möjlighet att fullfölja utbildningen inom tre år på grund av en lång sjukfrånvaro eller föräldraledighet.

- Ny försöksverksamhet för bättre möjligheter att kombinera anställning och högskoleutbildning – 2 kap. 22 c §

Paragrafen är ny och innehåller en ny typ av försöksverksamhet som avser tidsbegränsade anställningar av personer som ska bedriva undervisning i kommunal vuxenutbildning i sfi och som samtidigt deltar i högskoleutbildning i svenska som andraspråk eller motsvarande utbildning. En person ska få anställas inom ramen för försöksverksamheten. Bestämmelsen ska läsas tillsammans med 2 kap. 21 § skollagen. Regleringen om tidsbegränsning av anställningen gäller utöver de former av visstidsanställning som regleras i anställningsskyddslagen.

Bakgrunden till den nya bestämmelsen är att regeringen ser det som nödvändigt att på prov göra visst avsteg från legitimations- och behörighetsreglerna för att motverka den långvariga och omfattande bristen på behöriga lärare i sfi. Den grupp av lärare som är i fokus är de som saknar både legitimation och behörighet att undervisa i sfi och som tidigare bara kunde anställas ett år i taget.

- Registerkontroll – 2 kap. 31-33 §§

Visa upp registerutdraget och dokumentera genom en anteckning

Tillvägagångssättet för registerkontroll har ändrats så att den som omfattas av registerkontrollen ska *visa upp* ett registerutdrag i stället för att lämna ett sådant utdrag, 2 kap. 31 §. En kontroll av ett registerutdrag ska *dokumenteras genom en anteckning om att utdraget har visats upp*. Anteckningen ska göras av den inom verksamheten som *beslutar* om att anställa, anlita eller ta emot någon. *Någon annan dokumentation om kontrollen får inte göras*. Det får således *inte föras några anteckningar om registerutdragets innehåll*. Det nämnda framgår av den nya bestämmelsen i 2 kap. 32 §.

Skälen för ändringarna är att det finns ett fortsatt behov av en sådan obligatorisk registerkontroll till skydd för barn och elever inom skolväsendet, men att hanteringen bör ta större hänsyn till personlig integritet. Regleringen blir samma som i lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn.

Skolskjutspersonal omfattas inte av skollagens bestämmelser om registerkontroll. Den som anlitas för en sådan tjänst är enligt lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn redan i dag skyldig att visa upp ett registerutdrag om arbetsgivaren begär det. Regeringen anger att det finns rättslig grund i dataskyddsförordningen för den personuppgiftsbehandling som en skyldighet att göra anteckning om att registerutdrag visats upp kan medföra.

Registerkontroll är obligatorisk även inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Registerkontroll gäller numera även inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, 2 kap. 31 §. Enligt regeringen är skälet för ändringen att ungdomar i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bör ha samma skydd som barn i andra skolformer och att en obligatorisk registerkontroll inom dessa skolformer stärker skyddet för dessa ungdomar.

Varken handledare eller annan personal på arbetsplatser där elever genomför arbetsplatsförlagt lärande omfattas av den obligatoriska registerkontrollen. Att göra en registerkontroll av handledaren utan att också kontrollera annan personal på arbetsplatsen framstår, enligt regeringen, som en ineffektiv åtgärd för att säkerställa en säker och trygg miljö för eleverna.

Undantag från kravet att visa upp registerutdrag

I 2 kap. 33 § regleras undantag från kravet på registerkontroll. Tidigare fanns bestämmelsen i 32 §. Det har även skett en ändring i sak som är föranledd av bestämmelserna om tillvägagångssättet för registerkontroll som innebär att registerutdraget inte längre ska överlämnas utan bara visas upp.

- Kompetensutveckling – 2 kap. 34 §

Både offentliga och enskilda huvudmän har enligt skollagen en skyldighet att se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling och att förskollärare, lärare och annan personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. Ansvar innebär att huvudmannen ska ge den personal som har hand om utbildningen förutsättningar, bl.a. ekonomiskt och tidsmässigt, för kompetensutveckling. Kravet på nödvändiga insikter innebär att huvudmannen ska möjliggöra för all personal vid förskole- och skolenheterna att få kunskap om de relevanta föreskrifterna. Bestämmelserna omfattar alla skolformer plus fritidshem och gäller både tillsvidareanställda och visstidsanställda.

Skollagen förtydligas nu så att det framgår att det redan befintliga ansvaret för en huvudman att ge möjlighet till kompetensutveckling för *all personal* och omfattar alltså fler personalkategorier än lärare, förskollärare och rektorer. Huvudmannen kan välja att i avtal med utbildningsanordnaren se till att sådan kompetensutveckling garanteras eller ge personalen möjlighet att delta i de utbildningsinsatser som huvudmannen anordnar.

Ändring i 33 § lagen om införande av skollagen

- Övergångstiden med vissa undantag från behörighetskrav förlängs

Det krävs som huvudregel dels en behörighetsgivande lärar- eller förskollärarexamen och dels en speciallärarexamen för att vara behörig att bedriva undervisning i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan och komvux som särskild utbildning. Huvudregeln är att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och är behörig för viss undervisning får undervisa i skolväsendet (2 kap. 13 § första stycket skollagen). Övergångsbestämmelserna med undantag från kravet på legitimation och behörighet för vissa lärare och förskollärare finns i 33 § lagen om införande av skollagen. Bestämmelserna innebär att de som saknar legitimation och behörighet och som har ingått avtal om anställning före den 1 juli 2011 under tiden för anställningen har fått fortsätta att undervisa och självständigt besluta om betyg i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan och komvux som särskild utbildning till och med den 30 juni 2021. Från och med den 1 juli 2021 omfattas även dessa lärare av kravet på legitimation och behörighet i 2 kap. 13 § skollagen.

Giltighetstiden för övergångsbestämmelserna om undantag från krav på legitimation och behörighet för att få bedriva undervisning och besluta om betyg i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning har förlängts till den 30 juni 2028.

Skälen för förlängning av övergångstiden är att det råder stor brist på lärare som är behöriga att undervisa i grundsärskolan, specialskolan, gymnasiesärskolan och komvux som särskild utbildning. Mot bakgrund av att det fortfarande är många lärare som är obehöriga och behörighetsläget förväntas vara fortsatt kritiskt de närmaste åren, så anser regeringen att det även fortsättningsvis finns behov av bestämmelser som under en övergångsperiod skapar förutsättningar för lärare med lång erfarenhet av undervisning i de aktuella skolformerna att fortsätta att undervisa och besluta om betyg trots att de saknar behörighet.

Ikraftträdande – och övergångsbestämmelser

Ändringarna i skollagen

Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2021. Ändringarna om registerkontroll är förenade med övergångsbestämmelser. Bestämmelserna ska inte tillämpas i fråga om den som efter ikraftträdandet *erbjuds eller tilldelas* arbete eller plats inom gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och som *redan före ikraftträdandet har anställts* hos t.ex. bemanningsföretag, antagits till t.ex. en lärarutbildning, eller anvisats deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Personer som omfattas av övergångsbestämmelsen kan ändå vara skyldiga att på begäran visa upp ett utdrag ur belastningsregistret enligt lagen om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Av övergångsbestämmelserna till den lagen framgår att lagen inte ska tillämpas på personer som var anställda i ett bemanningsföretag redan före ikraftträdandet den 18 december 2013 och som därefter erbjuds uppdrag i en barnverksamhet, se cirkulär 14:20. Den som anställts vid ett senare tillfälle omfattas däremot av lagen och har därmed en skyldighet att, på begäran av den som beslutar om att anlita honom eller henne, visa upp ett registerutdrag. En förutsättning är att de uppgifter som han eller hon erbjuds eller tilldelas innebär direkt och regelbunden kontakt med barn.

Övergångsbestämmelserna ska inte heller tillämpas i fråga om den som tilldelas plats för verksamhetsförlagd del av utbildning eller plats för arbetspraktik eller annan programinsats när denne antagits till utbildningen eller påbörjat deltagande i programmet före ikraftträdandet.

Den upphävda bestämmelsen om återlämnande av registerutdrag i original ska fortsätta att gälla i fråga om registerutdrag som *lämnats före ikraftträdandet*. Den som har lämnat registerutdrag och inte begärt att få det återlämnat före ikraftträdandet bör dock ha en sådan möjlighet även efter ikraftträdandet.

Kommentar

Hanteringen av lämnade registerutdrag och anteckningar om att registerutdrag visats upp

Kommunala förvaltningsmyndigheter är skyldiga att registrera och bevara handlingar enligt offentlighets- och sekretesslagen och arkivlagen. Det innebär att registerutdrag som har lämnats till en kommunal skola och de anteckningarna om att utdrag har visats upp, ska bevaras i enlighet med bestämmelserna i nämnda författningar.

Förlängning av övergångstiden i 33 § lagen om införande av skollagen

Den förlängda övergångstiden syftar till att höja den specialpedagogiska kompetensen inom berörda skolformer. Det är därför av vikt att kommunerna skapar bra förutsättningar för berörda lärare att skaffa sig rätt behörighet för att bedriva undervisning i skolformerna så att de kan erhålla legitimation för att kunna erbjudas en tillsvidareanställning.

SKR cirkulär

Se tidigare SKR cirkulär 11:23, 13:68, 14:34, 15:16, 16:28 om legitimitationsreformen.

Frågor

Frågor med anledning av innehållet i cirkuläret besvaras av arbetsrättssektionen och i första hand av Christina Madfors.

Sveriges Kommuner och Regioner
Avdelningen för arbetsgivarpolitik

Tomas Björck

Christina Madfors

Bilagor:

[SFS 2021:452](#)

[SFS 2021:453](#)